УДК 811.111:340.113.1

Гололобова О.
Харківський економіко-правовий університет,
студентка факультету права та підприємництва,
гр. ДП-41

Особливості перекладу юридичної термінології

У словниковому складі мови велике місце належить термінологічній лексиці, кількість якої весь час помітно зростає. До термінологічної лексики належать усі слова, що об'єднуються в мові під загальною назвою терміни. Терміном називається спеціальне слово або словосполучення, що вживається для точного вираження поняття з якої-небудь галузі знання — науки, техніки, суспільно-політичного життя, мистецтва, юриспруденції тощо.

У зв’язку з постійним розвитком сучасної української мови з’являється все більше і більше термінів, не тільки технічних і наукових, а й економічних і юридичних. Існує багато дослідницьких робіт стосовно перекладу технічної та наукової термінології, але недостатньо розкрито проблему перекладу специфічної термінології, зокрема правової, не розроблено систему правил, які могли б допомогти при перекладі специфічної юридичної термінології, недостатньо висвітлено питання послідовності роботи над текстом під година перекладу юридичного характеру.

Термін – це слово або словосполучення з історично умотивованим чи умовно закріпленим значення, що відбиває дане поняття у спеціалізованій галузі знання чи виробництва. Сукупність термінів, як лексичних засобів найменування, складає термінологію, що поділяється на номенклатуру і професіоналізмі.

Передача англійських термінів на українську мову вимагає знання тієї галузі, якої стосується переклад, розуміння змісту термінів англійською мовою і знання термінології рідною мовою. При передачі науково-технічної та юридичної літератури з англійської мови на українську важливе значення має взаємодія терміну з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова. Якщо слово вживається як термін у системі іншої спеціальної галузі знань, то в ній воно теж однозначне, семантично чітко відмежоване від тих

його значень, що виявляються в позатермінологічному функціонуванні, а також і в термінологічному, але в іншій галузі знань.

Для розвитку наукової думки наприкінці XX - початку XXI в. характерними є не тільки процеси диференціації, але й інтеграції наук, унаслідок чого на стику окремих галузей виникають нові науки, як, наприклад, математична логіка, хімічна фізика, економічна геологія, військова географія, технічна естетика й ін. Сказане повною мірою стосується і юридичної науки. Так, наприклад, на стику юридичної і психологічної галузей виникла юридична психологія, юридична і філософська - філософія права, юридична і соціологічна - юридична соціологія, юридична і філологічна - юридична лінгвістика.

Якщо юридична соціологія і філософія права одержали, як говориться, загальне визнання і навіть включені Вищою атестаційною комісією України в перелік наукових спеціальностей, по яких проводиться захист дисертацій на отримання вченого ступеня доктора і кандидата наук, то юридична соціологія і юридична лінгвістика - тільки на шляху визнання.

Відомо, що будь-яка нова наука виникає тоді, коли накопичується достатня кількість спеціальних наукових праць по даній проблематиці. Проведений нами аналіз свідчить, що у вітчизняній і закордонній науці чимало зроблено в області рішення проблем, зв'язаних з лінгвістичним забезпеченням розвитку правознавчої науки й удосконаленням законодавчої і юридичної практики, свідченням чого є численні роботи, опубліковані як в Україні, так і за її межами.

В недалекому майбутньому юридична лінгвістика займе своє гідне місце й у переліку спеціальностей, по яких проводиться захист докторських і кандидатських дисертацій, і серед навчальних дисциплін, що вивчаються у вищих юридичних навчальних закладах як в Україні, так і за її межами.

Основною метою дослідження було дослідження шляхів перекладу англійської юридичної термінології на українську. Ми винайшли, що в юридичній термінології зустрічаються переважно складні терміни та терміни-словосполучення.

Переклад складних термінів складається з двох основних процедур – аналітичної та синтетичної. Велику роль при перекладі словосполучень відіграє саме аналітичний етап – переклад окремих його компонентів. А для цього необхідно правильно визначи-

ти компоненти складного терміна, оскільки ними можуть бути не тільки слова, а й словосполучення, що входять до складу складного терміну. Важливо також встановити, в яких семантичних відносинах перебувають компоненти між собою та з головним компонентом терміна-словосполучення.

Відповідно до положень Енциклопедичного юридичного словника юридичні терміни поділяються на три різновиди по ознаці "зрозумілості" тієї або іншої частини населення:

1. загальнозначущі терміни: характеризуються тим, що вони вживаються в повсякденному змісті і зрозумілі усім; до цієї групи термінів відносяться, наприклад: біженець, свідок, працівник; accomplice, accreditation.

2. спеціальні юридичні терміни: володіють особливим правовим змістом, (і, мабуть, зрозумілі далеко не всім, а лише фахівцям в області права), наприклад: необхідна оборона, задоволення позову; coerced acquiescence, to retaliate accusation.

3. спеціально-технічні терміни: відбивають область спеціальних знань - техніки, економіки, медицини і т.д. (мабуть, ці терміни повинні бути зрозумілі юристові, що є ще і фахівцем в іншій області) наприклад: недоброякісна продукція, правила техніки безпеки, non-patentable, nuclear-free.

Термінів, що мають відповідники у загальновживаній лексиці в сучасній мові відносно небагато. Основна функція термінологічної лексики номінативна, терміни називають спеціальні поняття з різних галузей людських знань. У цій функції вони завжди виступають у науковому, публіцистичному, професійно-виробничому й діловому стилях. Проте термінологічні слова можуть вживатися й поза цими стилями, їх досить часто використовують і в мові сучасної художньої літератури, в якій вони, крім свого прямого номінативного значення, набувають і додаткових значень, а також експресивного чи емоційного забарвлення.

У мові художньої літератури терміни можуть втрачати «свою стилістичну замкненість», а використання термінологічних слів «у ролі складових елементів тропів і художніх образів» зумовлює часткову чи й повну їх семантичну детермінологізацію. юридичні терміни мають такі самі шляхи передачі з англійської мови на українську як і всі інші терміни. Головною проблемою перекладу юридичних термінів та термінів-словосполучень є їхня багатозначність не тільки серед різних галузей науки але й всередині са-

мої юридичної галузі тексту. Точне значення терміну в даному випадку можна виявити лише за допомогою контексту та інших термінів, що пов'язані між собою у терміні-словосполученні.

Основні прийоми перекладу термінів-словосполучень: описовий спосіб, прийом транскрибування, прийом калькування та переклад за допомогою використання різних прийменників.

Найбільш складними для перекладу є терміни, які мають різні значення не тільки у різних галузях науки і техніки, а й навіть в одній галузі.

Таке слово, яке має кілька словникових відповідностей, варіантів, аналогічних йому за значенням, перекладається шляхом відбору варіанта-аналога, який найточніше передавав би значення терміну у залежності від слів, які знаходяться у тісному зв'язку з даним словом.

У ході дослідження ми виявили, що в загалом юридичні терміни мають такі самі шляхи передачі з англійської мови на українську як і всі інші терміни. Головною проблемою перекладу юридичних термінів та термінів-словосполучень є їхня багатозначність не тільки серед різних галузей науки але й всередині самої юридичної галузі тексту.

Література

1. Алєксєєва І.С. Професійний тренінг перекладача. – вид. "Союз". – 2001

2. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов – вид. «Нова книга». – 2003.

3. Карабан В. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову – Вінниця. – 2003.

4. Карабан В. Переклад англійської наукової і технічної літератури – 2002.

5. Шевченко І.С. Лінгвістичні й дидактичні проблеми іншомовної комунікації. – Харків: Константа. – 2002.